

ที่ ชย ๐๐๑๗.๓/ว ๑๔๓๖

ศาลากลางจังหวัดชัยภูมิ
ถนนบรรณาการ ชย ๓๖๐๐๐

๒๑ มิถุนายน ๒๕๕๙

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์กำกับดูแลบำรุงรักษาพระบรมราชานุสาวรีย์ พระราชานุสาวรีย์ พระอนุสาวรีย์ อนุสาวรีย์บุคคลสำคัญ

เรียน นายอำเภอทุกอำเภอ

ด้วย คณะรัฐมนตรีได้มอบให้กรมศิลปากร เป็นผู้รับผิดชอบอนุมัติหรือไม่อนุมัติหรือทักท้วงหรือห้ามปราม ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการก่อสร้างอนุสาวรีย์แห่งชาติและการจำลองพระพุทธรูปสำคัญ พ.ศ. ๒๕๒๐ และเพื่อให้การจัดสร้างพระบรมราชานุสาวรีย์ พระราชานุสาวรีย์ พระอนุสาวรีย์ อนุสาวรีย์บุคคลสำคัญ ตลอดจนพระพุทธรูปสำคัญที่ได้ดำเนินการเสร็จเรียบร้อยแล้ว เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อย สง่างาม สมพระเกียรติ และถูกต้องตามหลักวิชาการ ให้เป็นไปตามคู่มือดูแล บำรุงรักษาอนุสาวรีย์ (เบื้องต้น)

เพื่อให้การดูแลพระบรมราชานุสาวรีสย์ พระราชานุสาวรีย์ พระอนุสาวรีย์ อนุสาวรีย์บุคคลสำคัญ เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อย จึงขอแจ้งแนวทางการดูแลบำรุงรักษาอนุสาวรีย์ เพื่อถือปฏิบัติ ทั้งนี้ สามารถดาวน์โหลดคู่มือดูแล บำรุงรักษาอนุสาวรีย์ (เบื้องต้น) ได้ที่ www.chaiyaphum.go.th หัวข้อ “คำสั่ง/ประกาศ/ข่าวกิจกรรมประชาสัมพันธ์ทั่วไป”

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(นางนภา ศกุนตนาค)
รองผู้ว่าราชการจังหวัด ปฏิบัติราชการแทน
ผู้ว่าราชการจังหวัดชัยภูมิ

สำนักงานจังหวัดชัยภูมิ
กลุ่มงานอำนวยการ
โทร. ๐-๔๔๘๑-๑๕๗๓
โทรสาร.๐-๔๔๘๑-๑๗๑๘

คู่มือ
การดูแล บำรุงรักษาอนุสาวรีย์
(เบื้องต้น)

สำนักช่างสิบหมู่ กรมศิลปากร
โทร. ๐ ๒๔๘๒ ๑๓๖๕

คำนำ

อนุสาวรีย์ เป็นสัญลักษณ์น้อมนำให้ระลึกถึงคุณงามความดีของบุคคล หรือเหตุการณ์สำคัญในอดีตอันพึงจดจำไว้เป็นแบบอย่าง อนุสาวรีย์เป็นผลงานทางศิลปะ ซึ่งในประเทศไทยมีอยู่มากมาย กรมศิลปากรในฐานะหน่วยงานที่ได้รับมอบจากรัฐบาล ให้ทำหน้าที่รับผิดชอบดูแลการก่อสร้างอนุสาวรีย์แห่งชาติ ตระหนักถึงความสำคัญของอนุสาวรีย์ในฐานะมรดกอันล้ำค่า จึงได้จัดทำคู่มือการบำรุงรักษาอนุสาวรีย์ เพื่อให้อนุสาวรีย์ทรงความสง่างามและคุณค่าทางศิลปะตราบนานเท่านาน ตลอดจนได้รวมระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการก่อสร้างอนุสาวรีย์แห่งชาติ และการจำลองพระพุทธรูปสำคัญ พ.ศ. ๒๕๒๐ ไว้เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานแก่เจ้าหน้าที่

สำนักช่างสิบหมู่ หวังว่าเอกสารนี้จะเป็นประโยชน์แก่หน่วยงานต่าง ๆ ในการจัดสร้าง ดูแล บำรุงรักษาอนุสาวรีย์ ให้ทรงความสง่างามและคุณค่าทางศิลปะ

สำนักช่างสิบหมู่
เมษายน ๒๕๕๙

สารบัญ

	หน้า
การดูแล บำรุงรักษาอนุสาวรีย์	๑
ภาคผนวก	
ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการก่อสร้างอนุสาวรีย์ แห่งชาติ และการจำลองพระพุทธรูปสำคัญ พ.ศ. ๒๕๒๐	๕
บัญชีรายนามพระพุทธรูปสำคัญ	๑๐
ขั้นตอนการขออนุญาตสร้างอนุสาวรีย์	๑๔
ขั้นตอนการขออนุญาตจำลองพระพุทธรูปสำคัญ	๑๗

การดูแลบำรุงรักษาอนุสาวรีย์

ตามความหมายของอนุสาวรีย์ คือ สิ่งก่อสร้างที่เป็นสัญลักษณ์ เพื่อรำลึกถึงคุณงามความดีของบุคคล หรือเหตุการณ์สำคัญในอดีตอันพึงจดจำเป็นแบบอย่างแก่อนุชนไทยสืบไปนั้น สิ่งก่อสร้างนี้จะประดิษฐานไว้ในที่สาธารณะ หรือ ณ ที่ซึ่งเปิดให้มหาชนสักการบูชา สถานที่ประดิษฐานมักจะเป็นที่กลางแจ้ง ทำให้อนุสาวรีย์ต้องตากแดด ตากฝน ตากน้ำค้าง ฝุ่นละออง ขี้นก ทำให้เกิดความสกปรกและเกิดสนิม ดูไม่สวยงาม จึงควรมีการทำความสะอาด บำรุงรักษาอย่างต่อเนื่อง อย่างน้อย ๒ เดือนต่อครั้ง หรือสังเกตจากความสกปรกที่มีมากหรือน้อยขึ้นกับสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน ซึ่งเจ้าหน้าที่หรือผู้ดูแลอนุสาวรีย์ของแต่ละท้องถิ่นสามารถดำเนินการดูแลบำรุงรักษาในเบื้องต้นด้วยตนเองดังนี้

๑. ใช้น้ำสะอาดฉีดรดอนุสาวรีย์ให้เปียกทั่วทั้งองค์

๒. ผสมสบู่เหลวกับน้ำสะอาดให้เจือจาง ใช้ผ้าสะอาดชุบน้ำสบู่เหลวถูล้างให้ทั่วทั้งองค์โดยระมัดระวังส่วนที่บอบบาง เช่น สายกระบี่หรือปลายสาย ยงยศ ที่ต้องใช้น้ำสบู่เหลว ขัดถู เนื่องจากมีคราบเขม่าควันรถ คราบไขมัน ที่ไม่สามารถใช้น้ำเปล่าล้างออกได้ ให้ใช้น้ำสะอาดล้างคราบสบู่เหลวออกให้หมด โดยใช้ผ้าสะอาดเช็ดถูร่วมกับน้ำเปล่าให้ทั่ว

๓. หลังจากนั้นบิดผ้าให้แห้งหมาด เช็ดถูและซับน้ำที่ขังตามซอกออกให้หมด และปล่อยอนุสาวรีย์ให้แห้งสนิท

เมื่ออนุสาวรีย์แห้งสนิทดีแล้ว ใช้ผ้าเนื้อนุ่มแห้งที่สะอาดเช็ดถูรอยคราบที่อาจเกิดขึ้นได้ สามารถใช้แปรงพลาสติกหรือแปรงขนอ่อนร่วมขัดส่วนที่ฝั่งแน่นได้ โดยขัดอย่างระมัดระวัง **ห้ามใช้แปรงลวด หรือแปรงเหล็กขัดโดยเด็ดขาด** เพราะจะ

ทำให้อนุสาวรีย์เสียหายได้ ในการใช้แปรงขัดถูควรมีผ้าปิดจมูก เพราะจะมีฝุ่นละอองที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ขัดทั่วดีแล้ว ใช้ผ้าเช็ดฝุ่นละอองออกให้หมด เป็นอันเสร็จขบวนการทำความสะอาดในเบื้องต้น

ข้อควรระวัง

อนุสาวรีย์บุคคลสำคัญโดยทั่วไป ส่วนมากจะประดิษฐานอยู่บนแท่นประดิษฐานที่สูงจากระดับพื้น ในความสูงที่เป็นอันตราย เมื่อเจ้าหน้าที่ผู้ดูแลอนุสาวรีย์ขึ้นไปล้างทำความสะอาด ไม่ระมัดระวังตกลงมา จะได้รับความบาดเจ็บได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในขั้นตอนการล้างด้วยสบู่เหลว น้ำและสบู่เหลว จะทำให้บริเวณที่ทำความสะอาดลื่นมาก ควรมีเข็มขัดนิรภัย (Safety belt) ป้องกันตกและเพิ่มความระมัดระวังเป็นพิเศษ

การตั้งนั่งร้านจะต้องอยู่ในตำแหน่งที่เหมาะสม ไม่ชิดหรือห่างมากเกินไป ชิดเกินไปจะทำงานไม่สะดวก และเหล็กนั่งร้านอาจกระทบ ขูด ขีด หรือเสียดสีกับอนุสาวรีย์ ทำให้เกิดความเสียหายได้ห่างเกินไปผู้ปฏิบัติงานเอื้อมไม่ถึงอาจพลัดตกได้

สิ่งที่ไม่ควรปฏิบัติต่ออนุสาวรีย์

๑. ห้ามทาสีทุกชนิด เช่น สีน้ำมัน สีวานิชดำ สีฝุ่น แลคเกอร์ ฯลฯ

การสร้างอนุสาวรีย์ ได้คำนึงถึงความคงทน ความสง่างาม และมีคุณค่าทางศิลปะ จึงมักสร้างเป็นรูปหล่อโลหะสำริด โดยมีเนื้อทองแดงเปอร์เซ็นต์สูง การหล่อค่อนข้างยุ่งยากมีขั้นตอนมากค่าใช้จ่ายสูงกว่าเมื่อเทียบกับการหล่อด้วยวัสดุอื่นๆ เช่น ปูนซีเมนต์ ไฟเบอร์กลาส ทองเหลือง เป็นต้น

อนุสาวรีย์ที่หล่อด้วยวัสดุโลหะสำริด เมื่อประดิษฐานอยู่ในที่กลางแจ้ง จะทำปฏิกิริยากับธรรมชาติ ความร้อนจากแสงแดด ความชื้นจากน้ำค้าง น้ำฝน ฯลฯ เนื้อโลหะจะค่อยๆ เปลี่ยนสี ซึ่งใช้เวลาหลายปี และปฏิกิริยาที่จะเกิดขึ้นนี้ จะเกิดได้ดี

กับผิวโลหะของอนุสาวรีย์ที่สะอาดเท่านั้น โดยจากสีน้ำตาลดำที่รมสีผิวไว้ในระยะแรกประดิษฐาน กลายมาเป็นสีน้ำตาลอมเหลือง เหลืองอมเขียว และเป็นสีเขียวในที่สุด หรือตามที่เข้าใจกันว่าสนิมเขียว ซึ่งเป็นสนิมที่ดี ไม่ทำอันตรายต่อผิวโลหะ แต่กลับให้คุณค่าแก่อนุสาวรีย์ บ่งบอกถึงอายุของเนื้อโลหะ สีเขียวที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติจะสวยงามกว่า ซึ่งจะแตกต่างกับสีเขียวที่สร้างขึ้นโดยใช้สารเคมี อนุสาวรีย์ที่สะอาดและเกิดสีสนิมเขียวชนิดนี้ขึ้น ยิ่งเก่ามาก สีสนิมเขียวยิ่งชัดเจนมาก เช่นเดียวกับปืนใหญ่โบราณ หรือพระพุทธรูปโลหะโบราณ ที่ยิ่งเก่ามาก สีจะสวย และมีคุณค่ามาก อนุสาวรีย์ที่เกิดสนิมเขียวทั่วทั้งองค์ จะดูมีมิติมากกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับอนุสาวรีย์ที่มีสีดำทับทั้งองค์ บุคคลทั่วไปเข้าใจว่าอนุสาวรีย์จะต้องมีสีดำ จึงมักใช้สีน้ำมันสีดำทาที่ผิวของอนุสาวรีย์เป็นเรื่องที่เข้าใจผิด ซึ่งจะไม่เป็นธรรมชาติของเนื้อโลหะดังกล่าว ข้อเสียที่เกิดขึ้นเมื่ออนุสาวรีย์ถูกทาสีดำไว้ และตากแดด ตากฝน ผ่านปีเข้า สีจะแตกลายงา ทำให้ต้องทาสีทับ เป็นเช่นนี้หลายๆ ครั้ง ลวดลาย รายละเอียด ของเครื่องประดับพระพักตร์ และส่วนอื่นๆ จะถูกเนื้อสีไปอุดทับ ทำให้ขาดความคมชัด ความสวยงาม ความมีคุณค่าของเนื้อโลหะไป รูปอนุสาวรีย์ที่หล่อด้วยโลหะ ถ้าทาสีดำทับทั่วทั้งองค์ดูแล้วคงมีคุณค่าไม่ต่างจากอนุสาวรีย์ที่หล่อด้วยไฟเบอร์กลาส ปูนซีเมนต์ หรือวัสดุอื่นๆ ที่ราคาถูก แล้วทาสีดำทับ เพราะฉะนั้นจึงไม่ควรทาสีทับผิวโลหะของอนุสาวรีย์ให้เสียคุณค่าไป

๒. ห้ามทาน้ำมันทุกชนิด เช่น น้ำมันพืช น้ำมันมะพร้าว น้ำมันมะกอก น้ำมันเครื่อง หรือแว็กซ์

อนุสาวรีย์บางแห่งต้องการความเงางาม จึงใช้น้ำมันพืช แว็กซ์หรือแลคเกอร์ทาเพื่อให้เกิดความเงางาม ซึ่งจะให้ความสวยงามชั่วคราวเท่านั้น แต่ระยะยาวจะมีผลเสียมากกว่า เพราะน้ำมันพืชทาแล้วไม่ระเหย จะเหนียวเกาะผิวโลหะเป็นที่สะสมของฝุ่น

ละออง แมลงกลางคืนตัวเล็กๆ แว็กซ์ก็เช่นเดียวกัน เมื่อถูกความร้อนจากแสงแดดจะละลายเป็นที่สะสมของฝุ่น การล้างทำความสะอาดในภายหลังจะทำได้ยากมาก และจะไม่สะอาดเท่าที่ควร

๓. ห้ามปิดทอง

อนุสาวรีย์ที่สร้างขึ้นเพื่อรำลึกถึงคุณงาม ความดีของบุคคล เช่น พระมหากษัตริย์ หรือบุคคลที่ทำประโยชน์ต่อประเทศชาติ จะเป็นงานประติมากรรมรูปเหมือนของบุคคลสำคัญนั้นๆ ความเหมือนของหน้าตา ใบหน้าและส่วนอื่นๆ ในทางศิลปะแล้ว ประติมากรรมรูปเหมือนบุคคล ถ้าจะถูให้งามและความเหมือนแล้วต้องอาศัยแสงและเงาเป็นส่วนประกอบที่สำคัญ การปิดทองทั้งองค์ หรือปิดทองบางจุดเท่าที่ปิดถึงนั้น จะทำลายความงามให้ลดลง แสงสะท้อนจากความแวววาวของทองไม่เหมาะกับอนุสาวรีย์บุคคลที่อยู่กลางแจ้ง เพราะจะทำให้คุณค่าความงามทางศิลปะลดน้อยลง เพราะฉะนั้นการปิดทองเป็นสิ่งที่ไม่ควรปฏิบัติกับอนุสาวรีย์ที่อยู่กลางแจ้ง

ข้อเสนอแนะ

การถวายสิ่งของต่างๆ เพื่อสักการะ บวงสรวงอนุสาวรีย์ เช่น พวงมาลัย ช้าง ม้า อาวุธ ฯลฯ ควรจัดบริเวณให้เป็นสัดส่วน และควรอยู่ห่างจากอนุสาวรีย์พอสมควร เพราะสภาพภูมิทัศน์ที่ดีจะทำให้อนุสาวรีย์กลางแจ้งมีความโดดเด่น สง่างาม และคุณค่าทางศิลปะแก่ผู้พบเห็นตลอดไป

ภาคผนวก

ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ
ว่าด้วยการก่อสร้างอนุสาวรีย์แห่งชาติ
และการจำลองพระพุทธรูปสำคัญ
พ.ศ.๒๕๒๐

.....

เพื่ออนุวัตตามมติคณะรัฐมนตรีในการประชุม เมื่อวันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๒๐ ให้กรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม เป็นผู้รับผิดชอบอนุมัติหรือไม่อนุมัติหรือห้ามปรามการก่อสร้างอนุสาวรีย์ของบุคคลสำคัญของชาติไทย โดยให้คำนึงถึงความเหมาะสมเกี่ยวกับรูปลักษณะและสถานที่ตั้ง ให้ทั้งฝ่ายราชการและฝ่ายเอกชนขออนุญาตตามระเบียบก่อนการก่อสร้าง ส่วนการจำลองพระพุทธรูปสำคัญ และพระบรมรูปของพระบรมราชจักรีวงศ์จะต้องได้รับพระบรมราชานุญาต โดยเสนอผ่านกรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรมและสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีทั้งนี้เพื่อธำรงรักษาเอกลักษณ์และศิลปวัฒนธรรมของชาติไทยไว้มิให้เสื่อมสูญตามนโยบายของรัฐบาล กระทรวงวัฒนธรรมจึงวางระเบียบในเรื่องนี้ไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการก่อสร้างอนุสาวรีย์แห่งชาติและการจำลองพระพุทธรูปสำคัญ พ.ศ. ๒๕๒๐”

ข้อ ๒ ในระเบียบนี้

“พระบรมราชานุสาวรีย์” หมายความว่า อนุสาวรีย์ของพระมหากษัตริย์ซึ่งได้ทรงประกอบพระราชกรณียกิจเป็นคุณอย่างยิ่งใหญ่แก่ชาติไทยในยุคสมัยต่างๆ ตามที่มีเรื่องหรือพระนามปรากฏในเอกสาร หรือหลักฐานทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี และพระบรมราชานุสาวรีย์นั้น จะได้ประดิษฐานไว้ในที่สาธารณะ หรือ ณ ที่ซึ่งเปิดให้มหาชนสักการบูชาและชมได้

"อนุสาวรีย์บุคคลสำคัญ" หมายความว่า สิ่งก่อสร้างที่เป็นเครื่องหมายน้อมนำให้ระลึกถึงวีรกรรมหรือคุณความดีของบุคคลที่ได้ประกอบกรณียกิจเป็นคุณประโยชน์อย่างยิ่งใหญ่ไว้แก่บ้านเมืองไทยสมควรจะสร้างอนุสาวรีย์ไว้ให้ปรากฏ เพื่อเป็นที่รวมพลังใจ ศรัทธา และความนิยมนับถือของประชาชนและเป็นแบบฉบับแก่อนุชนไทยสืบต่อไปและสิ่งก่อสร้างนั้นจะได้ประดิษฐานไว้ในที่สาธารณะหรือ ณ ที่ซึ่งเปิดให้มหาชนสักการบูชาหรือชมได้

"พระพุทธรูปสำคัญ" หมายความว่า พระพุทธรูปที่เป็นปูชนียวัตถุประดิษฐานในบรมมหาราชวัง พระอารามหลวง สถานที่ราชการ หรือวัดสำคัญประจำท้องถิ่นและเป็นที่เคารพสักการะอย่างสูงของมหาชน ตามบัญชีรายนาม แนบท้ายระเบียบนี้และซึ่งจะได้ประกาศเพิ่มเติมเป็นคราวๆ ไป

ข้อ ๓ ให้หน่วยราชการหรือเอกชน ผู้มีความประสงค์จะก่อสร้างพระบรมราชานุสาวรีย์ อนุสาวรีย์บุคคลสำคัญ ตลอดจนจำลองพระพุทธรูปสำคัญต่างๆ แจ้งความประสงค์ขออนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรถึงอธิบดีกรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม พร้อมทั้งแนบเอกสารเพื่อประกอบการพิจารณา ดังต่อไปนี้

การก่อสร้างพระบรมราชานุสาวรีย์ หรืออนุสาวรีย์บุคคลสำคัญ
ให้แนบเอกสารแจ้ง

(๑) พระราชประวัติของพระมหากษัตริย์ หรือประวัติบุคคลสำคัญที่จะนำมาก่อสร้างอนุสาวรีย์

(๒) เหตุผลและวัตถุประสงค์

(๓) แผนผังบริเวณสถานที่ที่จะประดิษฐาน พร้อมทั้งบริเวณใกล้เคียง

(๔) รูปลักษณะ ขนาด แบบรายการ แผนผัง และรายละเอียดอื่นๆ ในการก่อสร้างรวมทั้งคำจารึก

(๕) หน่วยงาน หรือบุคคล หรือนิติบุคคลที่รับผิดชอบในการดำเนินงานก่อสร้างพระบรมราชานุสาวรีย์หรืออนุสาวรีย์บุคคลสำคัญ

การจำลองพระพุทธรูปสำคัญ ให้แนบเอกสารแจ้ง

(๑) ชื่อและประวัติความสำคัญของพระพุทธรูปที่ขอจำลอง

(๒) เหตุผลและวัตถุประสงค์ในการขอจำลองพระพุทธรูปสำคัญ

(๓) รูป ลักษณะ ขนาด หรือแบบรายการของพระพุทธรูปที่จำลองแล้ว

(๔) จำนวนที่ขอจำลอง และชนิดของวัสดุที่ใช้จำลอง

(๕) รายละเอียดอื่นๆ รวมทั้งชื่อหน่วยงาน บุคคล หรือนิติบุคคลที่รับผิดชอบดำเนินการจำลองพระพุทธรูปสำคัญ

ข้อ ๔ ในกรณีที่ผู้ขออนุญาตประสงค์จะขอให้กรมศิลปากรพิจารณาในขั้นหลักการและความดำริริเริ่ม ผู้ขออนุญาตจะแนบเอกสาร เฉพาะข้อ ๓ (๑) และ (๒) ก็ได้ แต่ในการพิจารณาอนุญาต หรือไม่อนุญาตในการก่อสร้างหรือการจำลองนั้น ผู้ขออนุญาตจะต้องส่งเอกสารประกอบการพิจารณาตามข้ออื่นที่กำหนดไว้ ทั้งนี้เว้นไว้แต่ในกรณีที่ผู้ขออนุญาตมอบให้กรมศิลปากรเป็นผู้ออกแบบและดำเนินการก่อสร้าง

ข้อ ๕ เมื่อกรมศิลปากรพิจารณาแล้ว จะแจ้งผลการพิจารณาให้ผู้ขออนุญาตทราบเป็นลายลักษณ์อักษรในเวลาสมควร เมื่อได้รับอนุญาตแล้วจึงจะดำเนินการก่อสร้างได้

น้อมนำใจมหาชนให้รำลึกถึงเกียรติคุณของบุคคลสำคัญของชาติ และการธำรงรักษาเอกลักษณ์และความมั่นคงของชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เป็นประการสำคัญ

ข้อ ๗ เกี่ยวกับสถานที่ที่จะประดิษฐานพระบรมราชานุสาวรีย์หรืออนุสาวรีย์บุคคลสำคัญ ให้กรมศิลปากรพิจารณาโดยถือหลักเกณฑ์ให้อยู่ ณ บริเวณที่มหาชนจะสักการบูชาได้สะดวก เป็นที่ที่งามสง่าเชิดชูเกียรติ หรือสอดคล้องกับเหตุการณ์และประวัติที่พระบรมราชานุสาวรีย์ หรืออนุสาวรีย์บุคคลสำคัญนั้นๆ เกี่ยวข้อง ทั้งนี้เพื่อประกาศความสำคัญของพระบรมราชานุสาวรีย์หรืออนุสาวรีย์บุคคลสำคัญนั้นๆ ให้ปรากฏยั่งยืนสืบต่อไปชั่วกาลนาน

ข้อ ๘ ในการพิจารณาคำขออนุญาตก่อสร้างและประดิษฐานพระบรมราชานุสาวรีย์พระมหากษัตริย์ในพระบรมราชจักรีวงศ์ และคำขออนุญาตจำลองพระพุทธรูปสำคัญนั้น เมื่อกรมศิลปากร พิจารณาเห็นชอบแล้ว ให้นำเสนอรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อนำความกราบบังคมทูลขอพระราชทานพระบรมราชานุญาต โดยผ่านสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ตามมติคณะรัฐมนตรีต่อไป

ข้อ ๙ การเปลี่ยนแปลงรายการ หรือรายละเอียดใดๆ ในการก่อสร้างพระบรมราชานุสาวรีย์ หรืออนุสาวรีย์บุคคลสำคัญ และการจำลองพระพุทธรูปสำคัญภายหลังที่ได้รับอนุญาตแล้ว จะต้องแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษรถึงอธิบดีกรมศิลปากร และได้รับอนุญาตแล้วจึงจะเปลี่ยนแปลงได้

ข้อ ๑๐ ให้กรมศิลปากร กระทรวงศึกษาธิการ มีอำนาจหน้าที่ควบคุมการก่อสร้างและการประดิษฐานพระบรมราชานุสาวรีย์ อนุสาวรีย์บุคคลสำคัญ หรือการจำลองพระพุทธรูปสำคัญที่ได้รับอนุญาตหรือได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตแล้ว ให้เป็นไปตามหลักการและวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ ตามระเบียบนี้

ข้อ ๑๑ ค่าใช้จ่ายต่างๆ ในการก่อสร้างพระบรมราชานุสาวรีย์ อนุสาวรีย์บุคคลสำคัญ หรือการจำลองพระพุทธรูปสำคัญ ให้อยู่ในความรับผิดชอบของผู้ขออนุญาต

ข้อ ๑๒ ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับการพิจารณาอนุญาตหรือไม่อนุญาต หรือปัญหาอื่นใด ซึ่งไม่อาจจะยุติได้ในขั้นกรมศิลปากร ให้เสนอรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้วินิจฉัยชี้ขาด

ข้อ ๑๓ ให้อธิบดีกรมศิลปากรเป็นผู้รักษาการให้เป็นไปตามระเบียบนี้และให้แต่งตั้งคณะกรรมการได้ตามความจำเป็น

ข้อ ๑๔ ให้ใช้ระเบียบนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๒๐

(ลงนาม) ภิญโญ สาธร

(นายภิญโญ สาธร)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

บัญชีรายนามพระพุทธรูปสำคัญ
แนบท้ายระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ
ว่าด้วยการก่อสร้างอนุสาวรีย์แห่งชาติ และการจำลองพระพุทธรูปสำคัญ
พ.ศ. ๒๕๒๐

---

๑. พระพุทธมหามณีรัตนปฏิมากร (แก้วมรกต)
๒. พระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก
๓. พระพุทธเลิศหล้านภาลัย
๔. พระสัมพุทธพรรณี (วัดพระศรีรัตนศาสดาราม)
๕. พระพุทธบุษยรัตน จักรพรรดิพิมลมณีมัย
๖. พระพุทธมหามณีรัตนปฏิมากร (แก้วมรกตน้อย)
๗. พระพุทธบุษยรัตนน้อย
๘. พระนิรันตราย
๙. พระพุทธเพชรญาณ
๑๐. พระพุทธนรสีห์
๑๑. พระชัยนวรัตน
๑๒. พระพุทธสิหิงค์ (พระที่นั่งพุทไธสวรรย์ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร)
๑๓. พระพุทธเทวปฏิมากร
๑๔. พระพุทธศาสดาฯ
๑๕. พระพุทธมารวิชัย
๑๖. พระพุทธโลกนาถ

๑๗. พระพุทธชินราช (วัดพระเชตุพนฯ)
๑๘. พระพุทธชินสีห์ (วัดพระเชตุพนฯ)
๑๙. พระพุทธปาลิไลยก์
๒๐. พระศรีสากยมุนี
๒๑. พระพุทธตรีโลกเชษฐ
๒๒. พระพุทธธรรมิสรราช
๒๓. พระพุทธนฤมิตร
๒๔. พระพุทธชินสีห์ (วัดบวรนิเวศวิหาร)
๒๕. พระศาสดา (วัดบวรนิเวศวิหาร)
๒๖. พระโต
๒๗. พระไสยา
๒๘. พระพุทธวชิรญาณ
๒๙. พระพุทธปัญญาอัคคะ
๓๐. พระสมุทรนินนาท
๓๑. พระพุทธอนันตคุณ อดุลยบพิตร
๓๒. พระพุทธสิหังคปฏิมากร (วัดราชประดิษฐสถิตมหาสีมาราม)
๓๓. พระพุทธอังคีรส
๓๔. พระพุทธชินราช (วัดเบญจมบพิตร)
๓๕. พระสักยสิงห์
๓๖. พระหริภุญชัยโพธิสัตว์
๓๗. พระพุทธนรสีห์น้อย
๓๘. พระอัฏฐารส ศรีสุคตทศพลญาณบพิตร

๓๙. พระพุทธไตรรัตนนายก (วัดกัลยาณมิตร)
๔๐. พระศาสดา (วัดสุวรรณาราม)
๔๑. พระสัมพุทธพรรณี (วัดราชาธิวาส)
๔๒. พระทศพลญาณ ปางมารวิชัย
๔๓. พระสิทธารถ
๔๔. พระเศรษฐตมมุนี
๔๕. พระสุรภีพุทธพิมพ์
๔๖. พระสิหิงค์ (วัดพระปฐมเจดีย์)
๔๗. พระพุทธชินราช (วัดพระมหาธาตุฯ จังหวัดพิษณุโลก)
๔๘. พระร่วงโรจนฤทธิ์ ศรีอินทราทิตย์ธรรโมภาส
มหาวชิราวุธราชปูชนียบพิตร
๔๙. พระสัมพุทธมุนี
๕๐. พระพุทธนฤมลธรรโมภาส
๕๑. พระพุทธมหาโลกาภินันท์
๕๒. พระพุทธไตรรัตนนายก (วัดพนัญเชิง)
๕๓. พระเสริม
๕๔. พระแซกดำ
๕๕. พระฉันสมอ
๕๖. พระใส
๕๗. พระแสนเมืองมหาชัย
๕๘. พระแสนเมืองเชียงแตง
๕๙. พระอินทรแปลง

๖๐. พระอรุณ
๖๑. พระศรีศากยะทศพลญาณประธานพุทธมณฑลสุทรรศน์
(พุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม)

ขั้นตอนการขออนุญาตสร้างอนุสาวรีย์

๑. ผู้มีความประสงค์จะขออนุญาตดำเนินการสร้างอนุสาวรีย์ ในหน่วยงานภาครัฐและ ภาคเอกชน ให้ส่งหนังสือถึงอธิบดีกรมศิลปากร พร้อมจัดส่งเอกสารเพื่อประกอบการพิจารณา ดังนี้

๑.๑ ประวัติอนุสาวรีย์ที่ประสงค์จะจัดสร้าง (ระบุเอกสารอ้างอิง)

๑.๒ เหตุผลและวัตถุประสงค์ในการจัดสร้าง

๑.๓ ผังบริเวณสถานที่ที่จะจัดสร้าง พร้อมกำหนดตำแหน่งที่จะติดตั้งอนุสาวรีย์ให้ชัดเจน

๑.๔ ลักษณะรูปแบบและขนาดของอนุสาวรีย์ที่จะจัดสร้าง

๑.๕ ระบุชื่อผู้รับผิดชอบในการดำเนินการจัดสร้าง

ในกรณีที่ผู้ขออนุญาตสร้างอนุสาวรีย์ดำเนินการจ้างภาคเอกชนดำเนินงาน ปั้น – หล่อ ให้จัดส่งเอกสารเพิ่มเติม คือ ชื่อประติมากร พร้อมประวัติและผลงานที่เคยดำเนินการปั้นรูปเหมือนมาแล้วกับหน่วยงานที่สามารถตรวจสอบได้

๑.๖ ถ้าผู้ขออนุญาตสร้างอนุสาวรีย์มอบกรมศิลปากรดำเนินการไม่ต้องส่งเอกสาร ในข้อ ๑.๔ และ ๑.๕ แต่ผู้ขออนุญาตสร้างอนุสาวรีย์ต้องเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่าย ในการดำเนินงานทั้งหมด

๒. หลักเกณฑ์การพิจารณาของคณะกรรมการพิจารณาการสร้างอนุสาวรีย์แห่งชาติและการจำลองพระพุทธรูปสำคัญ

๒.๑ พิจารณาประวัติอนุสาวรีย์ที่เกี่ยวข้องกับสถานที่ตั้ง หรือ มีประวัติที่เกี่ยวเนื่องกับหน่วยงานที่ขออนุญาตดำเนินการสร้าง

๒.๒ พิจารณาเหตุผลและวัตถุประสงค์ในการจัดสร้าง

๒.๓ มอบผู้แทนคณะกรรมการพิจารณาการสร้างอนุสาวรีย์แห่งชาติและการจำลองพระพุทธรูปสำคัญ ไปพิจารณาความเหมาะสมของสถานที่ก่อสร้างอนุสาวรีย์

๒.๔ พิจารณาประวัติและผลงานของประติมากร (ในกรณีที่จ้างภาคเอกชนดำเนินงานปั้น - หล่อ)

๓. เมื่อคณะกรรมการพิจารณาการสร้างอนุสาวรีย์แห่งชาติและการจำลองพระพุทธรูปสำคัญ พิจารณาหลักฐานในข้อ ๒ แล้ว จะให้ความเห็นดังนี้

๓.๑ เห็นชอบในหลักการสร้างอนุสาวรีย์

๓.๒ เห็นชอบสถานที่จัดสร้าง และตำแหน่งที่ติดตั้งอนุสาวรีย์

๓.๓ เห็นชอบประวัติและผลงานประติมาก

๔. ให้ผู้ขออนุญาตสร้างอนุสาวรีย์ดำเนินการต่อไปดังนี้

๔.๑ จัดส่งรูปต้นแบบ (รูปจำลอง) อนุสาวรีย์ที่ทำด้วยขี้ผึ้ง ดินน้ำมัน หรือปูนพลาสเตอร์ ขนาดความสูง ๑๐ – ๑๒ นิ้ว

๔.๒ จัดส่งแบบแท่นประดิษฐาน บริเวณใกล้เคียงพร้อมผังบริเวณซึ่งเป็นแบบทางสถาปัตยกรรม โดยมีสถาปนิกและวิศวกรลงนามรับรอง

๔.๓ จัดส่งร่างคำจารึกอนุสาวรีย์

๕. คณะกรรมการพิจารณาการสร้างอนุสาวรีย์แห่งชาติและการจำลองพระพุทธรูปสำคัญ จะพิจารณาและให้ความเห็นชอบการขออนุญาตสร้างอนุสาวรีย์ตามหลักฐานในข้อ ๔

๖. เมื่อคณะกรรมการพิจารณาการสร้างอนุสาวรีย์แห่งชาติและการจำลองพระพุทธรูปสำคัญ ให้ความเห็นชอบทุกขั้นตอนแล้วจะดำเนินการดังนี้

๖.๑ ในกรณีที่เป็นอนุสาวรีย์ที่เกี่ยวเนื่องกับพระมหากษัตริย์ และพระบรมวงศานุวงศ์ ในมหาจักรีบรมราชวงศ์ จะต้องดำเนินการขอพระราชทานพระบรมราชานุญาต โดยให้ผู้ขออนุญาตสร้างอนุสาวรีย์จัดส่งเอกสารดังนี้

๖.๑.๑ ตารางประกอบการขอพระราชทานพระบรมราชานุญาต ตามที่สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีกำหนด (หนังสือที่ นร ๐๒๐๗/ว. ๑๔๗ ลงวันที่ ๑ กันยายน ๒๕๔๑) จำนวน ๒ ชุด

๖.๑.๒ ภาพถ่ายรูปต้นแบบขนาดโปสการ์ด รูปด้านหน้า ด้านหลัง ด้านขวา และด้านซ้าย จำนวนด้านละ ๔ ภาพ

๖.๑.๓ แบบแท่นฐาน จำนวน ๔ ชุด

๖.๑.๔ คำจารึกอนุสาวรีย์ เอกสารตามข้อ ๖.๑.๒ – ๖.๑.๔ ต้องเป็นเอกสารที่คณะกรรมการพิจารณา การสร้างอนุสาวรีย์แห่งชาติและการจำลองพระพุทธรูปสำคัญ ให้ความเห็นชอบแล้ว

๖.๒ ในกรณีที่พระราชทานพระบรมราชานุญาต หรือ ไม่ได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาต กรมศิลปากรจะแจ้งให้ผู้ขออนุญาตสร้างอนุสาวรีย์ทราบ

๖.๓ เมื่อได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตแล้ว จึงจะดำเนินการปั้นขยาย ต้นแบบอนุสาวรีย์ได้ ซึ่งในการดำเนินการปั้นขยายต้นแบบ จะต้องแจ้งให้กรมศิลปากรทราบ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องทุกขั้นตอน

๗. ถ้าอนุสาวรีย์ที่ขออนุญาตสร้างนั้นไม่ใช่อนุสาวรีย์เกี่ยวเนื่องกับพระมหากษัตริย์ และพระบรมวงศานุวงศ์ในมหาจักรีบรมราชวงศ์ กรมศิลปากรจะแจ้งผลการพิจารณาให้ผู้ขออนุญาตสร้างอนุสาวรีย์ดำเนินการต่อไปได้ ซึ่งในการปั้นขยายต้นแบบ จะต้องแจ้งให้กรมศิลปากรทราบเพื่อตรวจสอบความถูกต้องทุกขั้นตอน

ขั้นตอนการขออนุญาตจำลองพระพุทธรูปสำคัญ
ตามบัญชีรายนามพระพุทธรูปสำคัญแนบท้ายระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการก่อสร้างอนุสาวรีย์แห่งชาติและการจำลองพระพุทธรูปสำคัญ พ.ศ. ๒๕๒๐

๑. ผู้มีความประสงค์จะขออนุญาตดำเนินการจำลองพระพุทธรูปสำคัญในหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน ให้ส่งหนังสือถึงอธิบดีกรมศิลปากร พร้อมจัดส่งเอกสารเพื่อประกอบการพิจารณา ดังนี้

๑.๑ ชื่อและประวัติความสำคัญของพระพุทธรูปสำคัญที่ขอจำลอง

๑.๒ เหตุผลและวัตถุประสงค์ในการขอจำลองพระพุทธรูปสำคัญ

๑.๓ รูป ลักษณะ ขนาด ของพระพุทธรูปสำคัญที่จะขอจำลอง

๑.๔ จำนวนที่ขอจำลองและชนิดของวัสดุที่ใช้จำลอง

๑.๕ ระบุชื่อผู้รับผิดชอบในการดำเนินการขอจำลอง ในกรณีที่ผู้ขออนุญาตจำลองพระพุทธรูปสำคัญดำเนินการจ้างภาคเอกชนดำเนินงานปั้น – หล่อ ให้จัดส่งเอกสารเพิ่มเติม คือ ชื่อประติมากร พร้อมประวัติและผลงานที่เคยดำเนินการปั้นรูปเหมือนมาแล้วกับหน่วยงานที่สามารถตรวจสอบได้

๑.๖ ถ้าผู้ขออนุญาตจำลองพระพุทธรูปสำคัญมอบกรมศิลปากรดำเนินการ ไม่ต้องส่ง เอกสารในข้อ ๑.๓ และ ๑.๕ แต่ผู้ขออนุญาตจำลองพระพุทธรูปสำคัญต้องเป็น ผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานทั้งหมด

๒. หลักเกณฑ์การพิจารณาของคณะกรรมการพิจารณาการสร้างอนุสาวรีย์แห่งชาติและการจำลองพระพุทธรูปสำคัญ

๒.๑ พิจารณาชื่อและประวัติความสำคัญของพระพุทธรูปสำคัญที่ขอจำลอง

๒.๒ พิจารณาเหตุผลและวัตถุประสงค์ในการขอจำลองพระพุทธรูปสำคัญ

๒.๓ พิจารณาประวัติและผลงานของประติมากร (ในกรณีที่จ้างภาคเอกชนดำเนินงานปั้น - หล่อ)

๓. เมื่อคณะกรรมการพิจารณาการสร้างอนุสาวรีย์แห่งชาติและการจำลองพระพุทธรูปสำคัญ พิจารณาหลักฐานในข้อ ๒ แล้ว จะให้ความเห็นดังนี้

๓.๑ เห็นชอบในหลักการขอจำลองพระพุทธรูปสำคัญ

๓.๒ เห็นชอบ รูป ลักษณะ ขนาด ของพระพุทธรูปที่จะขอจำลอง

๓.๓ เห็นชอบจำนวนที่ขอจำลองและชนิดของวัสดุที่ใช้จำลอง

๓.๔ เห็นชอบประวัติและผลงานประติมากร

๔. ให้ผู้ขออนุญาตจำลองพระพุทธรูปสำคัญดำเนินการจัดส่งรูปต้นแบบ (รูปจำลอง) พระพุทธรูปสำคัญที่ทำด้วยขี้ผึ้ง ดินน้ำมัน หรือปูนพลาสเตอร์ ให้กรมศิลปากร

๕. คณะกรรมการพิจารณาการสร้างอนุสาวรีย์แห่งชาติและการจำลองพระพุทธรูปสำคัญ จะพิจารณาและให้ความเห็นชอบการขออนุญาตจำลองพระพุทธรูปสำคัญตามหลักฐานในข้อ ๔

๖. เมื่อคณะกรรมการพิจารณาการสร้างอนุสาวรีย์แห่งชาติและการจำลองพระพุทธรูปสำคัญ พิจารณาเห็นชอบแล้ว ให้ผู้ขออนุญาตจำลองพระพุทธรูปสำคัญจัดส่งภาพถ่ายรูปต้นแบบขนาดโปสการ์ด รูปด้านหน้า ด้านหลัง ด้านขวา และด้านซ้าย จำนวนด้านละ ๔ ภาพ เพื่อดำเนินการขอพระราชทานพระบรมราชานุญาต

๗. ในกรณีที่พระราชทานพระบรมราชานุญาต หรือ ไม่ได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาต กรมศิลปากรจะแจ้งให้ผู้ขออนุญาตจำลองพระพุทธรูปสำคัญทราบ

๘. เมื่อได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตแล้ว จึงจะดำเนินการปั้นขยายต้นแบบพระพุทธรูปสำคัญได้ ซึ่งในการดำเนินการปั้นขยายต้นแบบ จะต้องแจ้งให้กรมศิลปากรทราบ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องทุกขั้นตอน

๙. ผู้ขออนุญาตจำลองพระพุทธรูปสำคัญต้องจารึกคำว่า “จำลอง” ไว้ที่ฐานพระพุทธรูปที่ขอจำลองด้วย

.....